

**С.Ж.АСФЕНДИЯРОВ
АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МЕДИЦИНА
УНИВЕРСИТЕТІ**

**КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ С.Д.АСФЕНДИЯРОВА**

СӨЖ

Тақырыбы: Дәріханада шешім қабылдау үшін қажет дәлелдемелер.
Дәлелді медицинаны фармацевтияда қолдану алғышарттары

Орындаған: Тоңыс Қ.Ж

Факультет: фармацевтия

Топ: ФА12.003-02қ

Тексерген: Юсупова Н.С

Алматы, 2016

ЖОСПАР:

- Кіріспе;
- Негізгі бөлім:
- Фармацевтикалық кеңес;
- Фармацевтикалық этика және деонтология;
- Дәлілді фармация.
- Қорытынды;
- Пайдаланылған әдебиеттер

- **Дәріхана** — тұрғындарға дәрігердің рецепті бойынша дәрі әзірлейтін не дайын фармацевтика өнімдерін беретін мекеме. Онда рецептісіз сатылатын дәрі-дәрмектер, науқасты үйде күтуге қажетті заттар да болады.
- 1932 ж. облысы дәріхана басқармасы құрылып, 1933 ж. тұңғыш дәріхана ашылды. Ұлы Отан соғысы кезінде облыста 7 дәріхана, 25 дәріхана пункті жұмыс істеді. 60 жылдары дәріхана саны 60-қа жетті.

- Фармацевтикалық кеңес беру және ақпараттық қызмет фармацевтикалық көмек құрылымының құрамы болып табылады және фармацевт пен провизордан әдістерді және кеңес беру тәсілдерін терең білуді талап етеді.
- Дәрігердің тағайындауынсыз дәрілік құрал сатып алған кезде пациенттердің 61% фармацевтикалық қызметкердің кеңесіне, 48%-өз тәжірибесіне, 29%-бағасының қол жетімділігіне, 33%-өз бетінше алған біліміне сүйенеді.

- **Фармацевтикалық деонтология** – фармацевтикалық мамандардың емдеудің пайдалылығын максималды түрде жоғарлатуға және толық түрде жүргізілмеген медициналық жұмыстардың зияндылығын жоюға бағытталған тәртіптік іс – қимылдарының принциптерін қамтиды.

Деонтологиялық талаптар:

- фармацевтің тәртіптілік монерасы;
- фармацевтің сөйлеген сөзінің түсініктілігі;
- көрініске таза , ұқыпты болу;
- фармацевтің дәріханаға келушілерді тыңдай білуі ;

- Этика – қандайда бір қоғамдық немесе кәсіби топтардағы адамның тәртібінің құлықтылық нормаларының жүйесі .

Фармацевті мен тұтынушы арасындағы қарым-қатынас үш арна бойынша жүргізіледі:

- Вербальды (ауыз екі сөзді қабылдау) – 10%
- Ауыз екі сөйлеу темпі- 30%
- Сыртқы бейне (қозғалыс, көз қарас, бет көрініс, киім) - 60%

Белсенді тыңдау принциптері:

- Үндемеу
- Шын мәніндегі зейін аудару белгілерін білдіру
- Нақтылаушы сұрақтар беру
- Дұрыс түсінуді тексеру

- **Биоэквиваленттілік** - екі дәрілік заттың бірдей тиімділігі мен қауіпсіздігіне сенуге мүмкіндік беретін бірдей жағдайда және біркелкі мөлшерде енгізгендегі бірдей биожетімділікті (сіңуінің жылдамдығы мен дәрежесі) растайтын салыстырмалы сипаттамасы;

Генерикалық препараттарды қолдану арқылы шешілетін мәселелер:

емдеу құнын төмендету және асқынулардың алдын алу жақсарту;

емдеу қауіпсіздігі, тиімділігі, үнемділік, қол жетімділік және заңды стандарттарын қамтамасыз ету үшін;

емдеу дәрігері және пациентті қанағаттандыруды қамтамасыз ету;

кейіннен талдау үшін деректерді жинақтау.

Дәлелді медицинаның Міндеттері

Тиімділі, Қауіпсіз, және Құнды құралдар арқылы медициналық көмектің сапасын жақсарту;

Ұлттық Денсаулық сақтау жүйесінің қызмтін оңтайландыру

Дәлелді фармацияны қалыптастыру және дамыту

- Термин «Дәлелді Фармация» Терминін 2000 ж Кристин Вонк (С Вонк) тәжірибеге енгізді;
- 2001 жылы, Ф. Вайфин Кохран қоғамындағы (Ұлыбритания) «Дәлелді Фармация» Кітабында Дәлелді медицина үшін жанама ретінде Дәлелді фармация дамуының бағыттарын көрсетті.

Дәлелді фармация (англ. Evidence-based Pharmacy)

- фармакоэкономикалық деректерге негізделген және фармацевтикалық көмекті және дәрілік заттарды қолдану бойынша тиімділігі, қауіпсіздігі туралы сенімді деректерді тиімді фармакотерапия үшін экономикалық пайданы құруға бағытталған қазіргі заманғы фармация бағыты.
- Міндеті - жинау, сақтау, бағалау және дәлелді фармакотерапиялық ақпаратты дәрігерлер, фармацевтер, және тұтынушы- пациенттерге ұсыну

- **Қызметі:** дз-дың идентификациясы; нарықтағы препараттардың болуы (тіркеу); рандомизациялық сынақтың не мета-анализдің нәтижесі бойынша тиімділік көрсеткіші , терапевтикалық көрсеткіш.

Рецепті және рецептсіз ДЗ-дың клинико-фармакологиялық қауіпсіздігі:

1. Өзін емдеуде жауапкершілік және оның қаупі.
Фармаконадзор

2. Дәрінің жанама ісері. Дәрігердің тағайындауынсыз препараттарды қолдану салдарынан психикалық және тәртіптік бұзылыстар

Жауапты өзін-өзі емдеу үшін қолданылатын дәрілік заттардың тізбесі:

- Транквилизаторлар (адаптол, медикар);
- Бактериялық препараттар (колибактерин, бифидумбактерин);
- Терідегі қотырды емдеуге арналған препараттар;
- Арықтауға арналған препараттар;
- Жүрекке арналған дз (корвалол, корвалдин, волокардин);
- Аз мөлшерде наркотикалық, психотропты заттар не 1-тізімдегі прекурсорлар.

Жауапты өзін-өзі емдеудің қауіптері:

- Өзін-өзі емдеу үшін пайдаланылатын кез келген ДЗ қауіпті болуы мүмкін;
- Рецептсіз босатылатын дәрілер (дозалау) және оларды пайдалану шамадан тыс қолдану медициналық мақсаттар үшін емес;
- Наркотикалық, психотроптық заттардың, олардың аналогтарының және прекурсорлардың дәрілік заттарды сәйкессіз пайдалану;

- ДЗ-дың фармакологиялық әсері туралы қате мәлімет;
- Басқа ДЗ-мен өзара әсерлесуі;
- Жеке тұлғалардың ДЗ-ды қарсы көрсеткіштеріне қарамай пайдалануы;
- Пайдаланатын әр түрлі ДЗ-дың құрамындағы әсер ететін белсенді заты бірдей болуы мүмкін.

- **Фармакологиялық қадағалау** – бұл дәрілік заттарды медициналық қолдану кезінде тиісті реттеу шараларын қабылдау мақсатында олардың жағымсыз реакциялары туралы ақпарат жинаудың, ғылыми тұрғыда бағалаудың мемлекеттік жүйесі, сонымен қатар ғылыми зерттеулер және препаратпен байланысты жағымсыз құбылыстарды немесе кез келген басқа мәселелерді анықтауға, бағалауға, түсінуге және оларға жол бермеуге қатысты қызмет.

Фармакологиялық қадағалаудың мақсаттары:

- Пациенттерді емдеуді және олардың дәрілік препаратты пайдаланумен байланысты қауіпсіздігін жақсарту
- Дәрілік препараттың қауіп/пайда арақатынасын тиімді бағалау үшін сенімді, үйлестірілген ақпарат беру жолымен денсаулық сақтау бағдарламаларына қолдау көрсету
- Өздігінен келіп түскен хабарламалар негізінде қауіпсіздікке қатысты дабылдарды қалыптастыру

- Жағымсыз әсерлер мониторингі – дәрілік заттардың жағымсыз әсерлерін анықтауға, бағалауға, талдауға және шешімдер қабылдауға бағытталған іс-шаралар кешені.
- ҚР-да дәрілік заттардың жағымсыз әсерлер мониторингі 2005 жылдан бастап «Дәрілік заттар туралы» Заңға және ҚР ДСӘДМ 14.02.2005 жылғы №52 бұйрығына сәйкес енгізілген. Қазіргі уақытта біздің республикамыздың барлық түкпірінде дәрілік препараттың жағымсыз әсері жөнінде ақпарат жинаудың өзіндік әдісі – «сары карталар» енгізілген.

- Дәрілік заттарды фармакологиялық қадағалаудың және жағымсыз әсерлерлеріне мониторинг жүргізудің түпкі мақсаты дәрімен емдеудің пайда/қауіп теңгерімін үздіксіз зерттеу, дәріге болатын ауыр және күтпеген жағымсыз реакцияларды дер кезінде анықтау және жиілігінің жоғарылауын айқындау арқылы пациенттің қауіпсіздігін қорғау болып табылады.

Жанама әсер жайлы хабарландыру картасы:

Пациент туралы ақпарат: тегі, аты-жөні, әкесінің аты;
мекен-жайы; тел.факс;

Күдікті ДЗ туралы ақпарат: сатылымдағы атауы, дәрілік
қалпы, өндірушісі;

Күдікті тағайындалған ДЗ туралы ақпарат: кім
тағайындады?

Жағымсыз әсерлердің көріністерінің сипаттамасы немесе
тиімділігін болмауы

- **Тәуелділік** - қайта пайдалану кезінде табиғи немесе синтетикалық заттарға мерзімді немесе созылмалы улану.
- **Түрлері:** физикалық және психикалық тауелділік.

Дәйектемелі медицина қағидаларын оқыту мен меңгеру қажеттілігі бірнеше жағдайлармен байланысты: олар

- **1) ғылыми мәліметтер көлемінің көбеюі, әсіресе клиникалық фармакологияда – жыл сайын клиникалық тәжірибеге жаңа препараттар енеді, бірақ олардың клиникалық сынақтарының қорытындылары әртүрлі, ал кейбіреулері қарама-қарсы болып келеді;**
- **2) денсаулық сақтау жүйесіне жұмсалатын қаржының тапшылығы– бұл жағдайда көлемді дәрілік заттар ішінен тиімділігі жоғары және қатерлігі төмен дәрілерді таңдап алу қажет;**
- **3) дәрігерлер мен орта буынды қызметкерлердің жасап жатқан іс-әрекеттерінің 20% ғана клиникалық сынақта дәлелденген;**

Қорытынды:

- Әр маман дәріханада өзінің қызметтік міндеттерін атқару деңгейінің кәсіби дәрежеде болуына жауапты. Фармацевтер, халықпен тікелей жұмыс істейді. Сондықтан фармацевтер сөйлеудің жоғары деңгейлі мәдениетіне ие болулары тиіс, келген сатып алушымен тіл табыса алуы тиіс.
- Дәлелді фармация (англ. Evidence-based Pharmacy)-фармакоэкономикалық деректерге негізделген және фармацевтикалық көмекті және дәрілік заттарды қолдану бойынша тиімділігі, қауіпсіздігі туралы сенімді деректерді тиімді фармакотерапия үшін экономикалық пайданы құруға бағытталған қазіргі заманғы фармация бағыты.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- <http://www.dari.kz/category/monitoring>
- <http://leksi.net/3-85431.html>
- 1. Нугманова Д.С. Курс лекций «Доказательная медицина». Алматы, АГИУВ, 31.03.08-25.04.08.
- 2. Власов В.В. Введение в доказательную медицину. М.: Медиа Сфера, 2002.- вып.1.-392 с.
- 3. Котельников Г.П., Шпигель А.С., Кузнецов С.И., Лазарев В.В. Введение в доказательную медицину. Научно-обосн. медицинская практика: Пособие для врачей. Самара, 2001.- 27 с.
- 4. Котельников Г.П., Шпигель А.С. Введение в доказательную медицину. Научно-обоснованная медицинская практика: Монография.- Самара; СамГМУ, 2000. – 116 с.
- 5. Флетчер Р., Флетчер С., Вагнер Э. Клиническая эпидемиология: Монография/Пер. с англ. С.Е. Бащинского, С.Ю. Варшавского.- М.: Медиа Сфера, 1998.-352 с.
- 6. Флетчер Р. Клиническая эпидемиология. Основы доказательной медицины: Пер.с англ. М.: Медиа Сфера, 2004. – 264 с.